Parlament Europejski
2019–2024

Komisja Kultury i Edukacji

2023/2018(INI)

13.7.2023

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie wdrażania programu „Europejski Korpus Solidarności” na lata 2021–2027
(2023/2018(INI))

Komisja Kultury i Edukacji

Sprawozdawczyni: Michaela Šojdrová

Sprawozdawczyni komisji opiniodawczej w ramach procedury zaangażowanych komisji zgodnie z art. 57 Regulaminu:
Beata Kempa, Komisja Rozwoju

SPIS TREŚCI

Strona

UZASADNIENIE – STRESZCZENIE FAKTÓW I USTALENIA 3

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 12

ZAŁĄCZNIK: WYKAZ PODMIOTÓW LUB OSÓB, OD KTÓRYCH SPRAWOZDAWCZYNI OTRZYMAŁA INFORMACJE 18

UZASADNIENIE – STRESZCZENIE FAKTÓW I USTALENIA

1. Wprowadzenie

W niniejszym sprawozdaniu przeanalizowano wdrażanie programu „Europejski Korpus Solidarności" w obecnych wieloletnich ramach finansowych (WRF) na lata 2021–2027 w okresie od 2021 r. do 2023 r. Program ten zastąpił program wolontariatu europejskiego, który do 2018 r. był częścią programu Erasmus+. Następnie przeprowadzono jego trzyletni okres pilotażowy jako Europejski Korpus Solidarności 2018–2020.

Obecnie jest on samodzielnym i sztandarowym programem UE w dziedzinie wolontariatu. Program zapewnia pojedynczy punkt kontaktowy związany z wolontariatem dla osób młodych w całej UE i poza nią oraz oferuje cenne doświadczenie w kontekście uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.

Ponadto z programu mobilności edukacyjnej wolontariuszy przekształcił się on w program koncentrujący się na solidarności i wpływie na społeczności. Ostatecznie wolontariat jest przecież wyrazem solidarności, niesie ze sobą niewątpliwe korzyści dla społeczeństwa, zaangażowania obywatelskiego i aktywnego obywatelstwa, a zarazem stanowi dla uczestników okazję do rozwijania odpowiednich umiejętności i kompetencji.

Zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2021/888:„Założeniem Programu jest dawanie osobom młodym nowych możliwości podejmowania wolontariatu w dziedzinach solidarnościowych oraz opracowywania i rozwijania projektów solidarnościowych z własnej inicjatywy. Takie możliwości przyczyniają się do rozwoju osobistego, edukacyjnego, społecznego, obywatelskiego i zawodowego osób młodych."

W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono bieżące postępy we wdrażaniu celów i działań programu, z podkreśleniem sukcesów i ewentualnych luk w zapewnianiu osobom młodym możliwości udziału w działaniach solidarnościowych.

W ramach prac nad sprawozdaniem z wdrażania sprawozdawczyni zorganizowała 23 maja 2023 r. spotkanie zainteresowanych stron. Łącznie informacje zwrotne przekazało 11 zainteresowanych stron, w tym agencje krajowe, organizacje międzynarodowe i pozarządowe. Niezależnie od spotkania sprawozdawczyni uzyskała szereg pisemnych oświadczeń od innych organizacji zaangażowanych we wdrażanie programu.

Sprawozdawczyni wykorzystała również badanie przeprowadzone przez Dyrekcję Generalną ds. Analiz Parlamentarnych (zwane dalej „badaniem DG EPRS") oraz badanie zlecone przez Departament Tematyczny ds. Polityki Strukturalnej i Polityki Spójności (zwane dalej „badaniem"), których przedmiotem była ocena wczesnego okresu wdrażania programu.

2. Kontekst wdrażania programu

Późne przyjęcie WRF na lata 2021–2027 i rozporządzenia ustanawiającego program „Europejski Korpus Solidarności" w maju 2021 r. spowodowało pewne opóźnienia we wdrażaniu, ponieważ wiele organizacji nie było w stanie przedłożyć projektu latem 2021 r. Ponadto wiele organizacji przełożyło realizację swoich projektów z 2019 i 2020 r. na 2021 r. z powodu pandemii COVID-19.

Kryzys związany z COVID-19 miał bowiem znaczący niekorzystny wpływ na aspekt mobilności programu – niektóre działania realizowano online, a wiele staży trzeba było odwołać.

U progu 2022 r., wraz z napaścią zbrojną Rosji na Ukrainę i wynikającym z niej napływem uchodźców uciekających przed wojną, wartość dodana i odporność programu dały wyraźnie znać o sobie. Programy „Europejski Korpus Solidarności" i Erasmus+ umożliwiły przekierowanie działań na wspieranie osób uciekających z Ukrainy. W ramach Europejskiego Korpusu Solidarności wprowadzono specjalny priorytet polityczny zakładający wkład na rzecz pomocy dla ukraińskich uchodźców. Dzięki temu możliwe stało się dostosowanie do tego celu – na zasadzie dobrowolności – zakresu i działań w ramach trwających projektów Europejskiego Korpusu Solidarności (projektów wolontariatu i projektów solidarnościowych). Ponadto wiele wspieranych projektów dotyczyło szeregu ekstremalnych zdarzeń pogodowych i klęsk żywiołowych, które miały miejsce w 2021 r. i później.

Mimo przeszkód program „Europejski Korpus Solidarności" okazał się wyjątkową platformą europejskiej solidarności i narzędziem budowania wspólnot, jako że wielu wolontariuszy przyłączyło się do działań wolontariackich podczas pandemii lub do pomocy uchodźcom z Ukrainy. Stanowi to wyraźne potwierdzenie, że Europejski Korpus Solidarności jest prawdziwie europejskim programem umożliwiającym stawienie czoła bieżącym wyzwaniom i radzenie sobie z kryzysami.

3. Cele i działania

Ogólnym celem programu jest zwiększanie zaangażowania osób młodych i organizacji w wysokiej jakości łatwo dostępne działania solidarnościowe, głównie w wolontariat, i w ten sposób wzmacnianie spójności, solidarności, demokracji, tożsamości europejskiej i aktywnego obywatelstwa w Unii i poza jej granicami, a zarazem podejmowanie wyzwań społecznych i humanitarnych w terenie, ze szczególnym naciskiem na promowanie zrównoważonego rozwoju, włączenia społecznego i równych szans.

Szczegółowym celem programu jest zapewnienie osobom młodym, w tym o mniejszych szansach, łatwo dostępnych możliwości angażowania się w działania solidarnościowe wywołujące pozytywne zmiany społeczne w Unii i poza jej granicami, a jednocześnie podnoszenie i odpowiednie potwierdzanie kompetencji tych osób oraz ułatwianie ich dalszego zaangażowania jako aktywnych obywateli.

W tym celu program opiera się na dwóch komponentach:
a) uczestnictwo osób młodych w działaniach solidarnościowych; oraz
b) uczestnictwo osób młodych w działaniach solidarnościowych związanych z pomocą humanitarną (Europejski Ochotniczy Korpus Pomocy Humanitarnej).

Działania w ramach pierwszego komponentu obejmują wolontariat, w tym zespoły wolontariuszy na obszarach o wyższym priorytecie, oraz projekty solidarnościowe. W ramach obu komponentów prowadzone są wspólne działania służące tworzeniu sieci kontaktów oraz realizowane są środki zapewniające jakość i wsparcie.

Kompetencje dotyczące drugiego komponentu należą do Komisji Rozwoju Parlamentu Europejskiego (DEVE), która opublikowała opinię na ten temat.

W sprawozdaniu opisano sposób realizacji celów i działań, a podstawą przedstawionej w nim

oceny wdrażania jest porównanie celów programu i osiągniętych wyników przy użyciu wskaźników ilościowych i jakościowych. Wskaźniki te obejmują oficjalne dane liczbowe przekazane przez Komisję Europejską, w szczególności DG EAC i DG BUDG, wyniki i ocenę badań oraz informacje zwrotne od różnych zainteresowanych stron.

4. Działania solidarnościowe

Zgodnie z oceną wyników programu przeprowadzoną przez DG BUDG i obejmującą okres do 31 stycznia 2023 r. w programie przewidziano zapewnienie w latach 2021–2027 możliwości dla co najmniej 185 755 osób młodych. Jest to jednak liczba skorygowana w stosunku do możliwości szacowanych w chwili uruchamiania programu w 2020 r. na 270 000. W okresie pierwszych dwóch lat zainteresowanie programem wyraziło prawie 330 000 osób młodych. Pomimo początkowych komplikacji i późniejszych kryzysów, w latach 2021–2022 w ramach programu objęto dofinansowaniem ponad 42 903 młodych ludzi spośród prawie 80 000 kandydatów, którzy złożyli wnioski. Zainteresowanie młodzieży programem jest znaczne i stale rośnie.

Około 85 % możliwości wolontariatu oferowanych w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności dotyczy działań długoterminowych. Początkowe szacunki przewidywały 65 % w przypadku działań długoterminowych i 35 % w przypadku krótkoterminowych. Działania długoterminowe są bardziej zasobochłonne. W połączeniu z inflacją i wysokim poziomem uczestnictwa osób młodych o mniejszych szansach wyjaśnia to stosunkowo niższą liczbę uczestników działań krótkoterminowych w porównaniu z początkową prognozą.

Poniższe części sprawozdania poświęcone będą omówieniu tej sytuacji oraz innych aspektów programu dotyczących poszczególnych działań programowych, widoczności i wykonania budżetu. Każda część zawiera opis osiągnięć i wyzwań, z którymi trzeba się zmierzyć.

4.1. Wolontariat

Akcja ta nadal cieszy się największą popularnością wśród kandydatów – w latach 2021–2022 dofinansowaniem objęto 27 507 uczestników.

Jednym z najważniejszych priorytetów polityki jest włączanie w działania osób młodych o mniejszych szansach. W 2021 r. Komisja przyjęła akt wykonawczy mający na celu podnoszenie poziomu włączenia społecznego i różnorodności w ramach programów „Europejski Korpus Solidarności” i Erasmus+ w latach 2021–2027. Decyzja wykonawcza (UE) 2021/1877 powinna umożliwić większej liczbie osób zaangażowanie się w wolontariat w kraju zamieszkania lub w innym kraju dzięki docieraniu do coraz większej liczby osób o mniejszych szansach.

Łączna liczba uczestników o mniejszych szansach w projektach, na które przyznano dofinansowanie w ramach zaproszeń do składania wniosków na lata 2021 i 2022, wyniosła 14 060, przy czym wolontariat indywidualny objął 8 622 osoby, a zespoły wolontariuszy – 5 438 osób. Liczby te wykraczają poza pierwotne założenia inkluzywnego wymiaru programu i dowodzą, że program naprawdę sprzyja włączeniu społecznemu. Ogółem 35 % uczestników w latach 2021 i 2022 stanowiły osoby młode o mniejszych szansach.

Aby program stał się jeszcze bardziej włączający, niezbędne są dalsze starania – w tym uwzględnienie sugestii zawartych w zaleceniu Rady 2022/C 157/01 w sprawie mobilności młodych wolontariuszy w Unii Europejskiej.

Osoby młode mogą być członkami dowolnej liczby zespołów wolontariuszy. Indywidualny wolontariat jest jednak ograniczony do maksymalnie 12 miesięcy. Należy rozważyć bardziej elastyczne i sprzyjające włączeniu społecznemu podejście, na przykład strategię, w ramach której uczestnicy mogą łączyć i dopasowywać kraje, tematy lub doświadczenia, zamiast ograniczać się tylko do jednego długoterminowego zakładającego mobilność działania. Dzięki takiemu inkluzywnemu podejściu otworzyłoby się więcej możliwości dla osób, które nie mogą zaangażować się na dłuższy czas.

W fazie przygotowań i działań następczych niezbywalną i fundamentalną rolę odgrywają Organizacje wysyłające (wspierające). W przewodniku po programie określono ich rolę w następujący sposób: wspieranie, przygotowanie lub szkolenie uczestników przed wyjazdem, mediacja między nimi i organizacjami przyjmującymi lub zapewnianie uczestnikom wsparcia po powrocie po zrealizowaniu działania oraz zarządzanie projektem i koordynacja projektu.

Określenie „organizacja wspierająca” nie precyzuje jasno roli i zakresu obowiązków. Jedną z sugestii jest nazywanie takich organizacji „organizacjami wysyłającymi” (tak jak w poprzednim programie wolontariatu europejskiego) i wprowadzenie obowiązku ich uczestnictwa w akcjach wolontariackich.

Europejski Ochotniczy Korpus Pomocy Humanitarnej to akcja scentralizowana, która opiera się na innej logice niż zdecentralizowany wolontariat. Te odmienne okoliczności prowadzą do wielu nieporozumień wśród beneficjentów. Należy zatem uznać, że działania i komunikacja zarówno w ramach wolontariatu zdecentralizowanego, jak i scentralizowanego mogą być lepiej dostosowane i skoordynowane.

Potrzebne jest między innymi rozwiązanie kwestii wiz dla wolontariuszy Europejskiego Korpusu Solidarności z krajów spoza strefy Schengen, ponieważ organizacje przyjmujące nie mogą pomóc wolontariuszom w uzyskaniu wizy. Powinno to obejmować pomoc finansową i prawną w przypadku staży, w których uczestniczą obywatele państw trzecich, osoby młode z krajów uczestniczących w programie Erasmus+ i krajów partnerskich, a także młodzi uchodźcy. Jednym z możliwych rozwiązań jest opracowanie specjalnej kategorii wiz z szybką i bezpłatną procedurą dla uczestników Europejskiego Korpusu Solidarności.

4.2. Projekty solidarnościowe

W dziedzinie projektów solidarnościowych odnotowano pozytywną tendencję we wszystkich czterech obszarach priorytetowych: włączenie społeczne i różnorodność; transformacja cyfrowa; uczestnictwo w życiu demokratycznym; ochrona środowiska, zrównoważony rozwój i działanie w dziedzinie klimatu. Łączna liczba projektów, na które w 2021 r. przyznano dotacje, wyniosła 1 948; w 2022 r. było to 1 877 projektów. Całkowita liczba wolontariuszy, których objęto dofinansowaniem w latach 2021–2022, wynosi 12 548.

Podczas pandemii COVID-19 również zainicjowano wiele projektów, koncentrujących się na przykład na grupach najbardziej podatnych na zagrożenia lub wspieraniu korzystania z narzędzi cyfrowych. Odnotowano ponadto wzrost zainteresowania projektami pomocy uchodźcom ukraińskim. Co nie mniej ważne, znaczna liczba projektów dotyczyła również środowiska i zmiany klimatu (397), umiejętności ekologicznych (267) oraz demokracji i demokratycznego uczestnictwa (200).

Pomimo tej tendencji, projekty solidarnościowe nadal cieszą się mniejszym zainteresowaniem wśród wolontariuszy i podobnie świadomość na temat tych projektów jest stosunkowo niska

(zob. 6.1.).

Informacje zwrotne otrzymane od zainteresowanych stron uwypukliły również fakt, że minimalna liczba pięciu osób jest w przypadku projektów solidarnościowych zbyt wysoka. Problem ten można rozwiązać w następnym okresie programowania, obniżając próg do trzech lub czterech osób. Ponadto kilka organizacji uważa, że minimalny limit wieku w projektach solidarnościowych (w kraju) można obniżyć do 16 lat, skoro w przypadku działań związanych z uczestnictwem młodzieży w programie Erasmus+ limit ten wynosi nawet 13 lat.

4.3. Działania służące tworzeniu sieci kontaktów

Działania służące tworzeniu sieci kontaktów to działania wspierające mające na celu poprawę wdrażania programu pod względem jakościowym i budowanie ściślejszych powiązań ze zmianami w dziedzinie polityki. Kluczowym źródłem danych na potrzeby oceny jest specjalna analiza SALTO obejmująca lata 2020–2022.

Na podstawie informacji uzyskanych od rady ds. planowania można jednoznacznie stwierdzić, że planowane działania są równomiernie podzielone i obejmują ogólnie program „Europejski Korpus Solidarności”, wsparcie jakości oraz rozwój jakości, umiejętności i kompetencji. Niektóre kluczowe działania tematyczne są jednak nadal niedostatecznie reprezentowane: transformacja cyfrowa, działania na rzecz klimatu i zrównoważony rozwój oraz uczestnictwo młodzieży.

Pandemia COVID-19 wpłynęła na te działania w największym stopniu, ponieważ większość z nich musiała być prowadzona przez internet. Z jednej strony zmiana ta zakończyła się sukcesem i sprawiła, że działania realizowane w ten sposób stały się bardziej elastyczne. Z drugiej strony, prowadzenie działań w internecie miało negatywny wpływ na motywację i zaangażowanie uczestników. W każdym razie, ta trudna sytuacja dowiodła elastyczności agencji krajowych i urzędników, którym powierzono zadanie budowania sieci kontaktów, w dostosowaniu się do nieprzewidzianych wyzwań.

4.4. Środki zapewniające jakość i wsparcie

Środki zapewniające jakość i wsparcie cieszą się dużym zainteresowaniem, ponieważ zapewniają wysoką jakość działań wolontariackich i warunków dla uczestników. Środki te obejmują przede wszystkim znaki jakości (znak taki posiada 3 987 organizacji), ubezpieczenie, możliwości nauki języków obcych, informatyczny system wsparcia oraz portal poświęcony Europejskiemu Korpusowi Solidarności.

Skuteczne i efektywne narzędzia mają zasadnicze znaczenie dla wdrażania programu. Ogólnie rzecz biorąc, poprawa funkcjonowania narzędzi informatycznych i uproszczenie procedur są niezbędne dla jego powodzenia.

Wnioski te znajdują potwierdzenie w przeprowadzonym badaniu, w ramach którego 55 % agencji krajowych zgłosiło, że narzędzia informatyczne służące do składania wniosków nie są przyjazne dla użytkownika. Ponadto 45 % agencji krajowych uznało, że narzędzia informatyczne komplikują proces składania wniosków. Podobne wyniki odnotowano również wśród szerokiego grona zainteresowanych stron.

W narzędziach informatycznych występują ciągłe problemy i zakłócenia, np. w przypadku platformy internetowego wsparcia językowego (Online Linguistic Support, OLS). Platforma

ta jest niezbędna, ponieważ przygotowuje wolontariuszy do wyjazdu za granicę. Biorąc to pod uwagę należy stwierdzić, że ilość i jakość kursów w niektórych językach jest niewystarczająca, a przejście na platformę „EU Academy” nadal ma swoje wady i wymaga zmian. Tylko 6,5 % respondentów spośród szerszego grona zainteresowanych stron, zapytanych o to w badaniu, uznało bowiem, że platforma OLS przyczynia się do poprawy znajomości języków, podczas gdy ponad 50 % uznało ją za nieskuteczną.

Niektóre systemy, takie jak PASS, nie są intuicyjne i nie oferują podstawowych funkcji, takich jak filtrowanie i wyszukiwanie potencjalnych wnioskodawców; należy udostępnić lepsze narzędzie do sortowania i filtrowania, aby umożliwić organizacjom wybór kandydatów. Moduł dla beneficjentów również dotykają problemy techniczne, takie jak ograniczony dostęp do sprawozdań uczestników.

Nowy znak jakości wciąż wymaga uproszczenia, zwłaszcza jeśli chodzi o cały proces jego przyznawania. W szczególności należy skrócić i uprościć formularz wniosku, a także udostępnić go we wszystkich językach UE. Ponadto organizacje z zadowoleniem przyjęłyby częstsze terminy i krótszy czas na ponowną akredytację. Potrzeba więcej danych na temat tego, czy pojawiły się sytuacje, w których niektóre organizacje nie zdołały ponownie złożyć wniosku lub nie otrzymały znaku w porównaniu z poprzednim okresem programowania.

Ponadto zasadnicze znaczenie ma uznawanie efektów uczenia się (Youthpass) uzyskanych w ramach wolontariatu. Sugeruje się również rejestrowanie tego doświadczenia w Europass i zachęcanie instytucji szkolnictwa wyższego do przyznawania punktów ECTS za doświadczenie wolontariackie, jak to zdobywane w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności. Dzięki uznawaniu efektów uczenia się, kwalifikacji, umiejętności zawodowych i życiowych Europejski Korpus Solidarności może skutecznie przyczyniać się do osiągnięcia nadrzędnych celów europejskiego obszaru edukacji.

5. Wolontariat w ramach pomocy humanitarnej

Dawny program „Wolontariusze pomocy UE” włączono do programu „Europejski Korpus Solidarności” na lata 2021–2027, wprowadzając znaczące zmiany w strukturze tego pierwszego, aby mógł funkcjonować jako odrębny komponent nowego programu: Europejski Ochotniczy Korpus Pomocy Humanitarnej. Za ocenę realizacji komponentu humanitarnego odpowiedzialna jest Komisja Rozwoju. Program jest dostępny dla osób młodych w wieku 18–35 lat indywidualnie na okres od 2 do 12 miesięcy lub dla zespołów – od 15 do 60 dni. Budżet na rok 2023 wynosi 6,8 mln EUR. W ramach komponentu pomocy humanitarnej do lipca 2023 r. zarejestrowano ponad 59 000 deklaracji zainteresowania, a największe zainteresowanie odnotowano w przypadku osób młodych w wieku od 18 do 23 lat.

Komponent humanitarny jest wciąż na wczesnym etapie wdrażania. W grudniu 2022 r. podpisano umowy o udzielenie dotacji z pierwszymi 11 wybranymi konsorcjami; w marcu 2023 r. pojawili się pierwsi w pełni przeszkoleni wolontariusze, a pierwsze oddelegowania do określonych lokalizacji miały miejsce w czerwcu 2023 r. Komponent ten można zatem ocenić tylko częściowo.

Proces szkolenia wolontariuszy jest scentralizowany i zarządza nim Europejska Agencja Wykonawcza ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Składają się nań trzy etapy: samoocena, szkolenie online za pośrednictwem platformy „EU Academy” oraz pięciodniowe szkolenie osobiste. Przydział miejsc w procesie szkoleniowym nie jest ograniczony do konkretnych ram czasowych, ale nieoczekiwana liczba otrzymanych wniosków pozwala obecnie na dostęp do

szkolenia osobistego tylko kandydatom, którzy szybko złożyli wniosek. Nieadekwatność budżetu w stosunku do zainteresowania ogranicza liczbę miejsc w ramach szkoleń osobistych, co sprawia, że czas oczekiwania między szkoleniami online i osobistymi wynosi do 6 miesięcy, a tym samym opóźnia oddelegowanie.

Ponadto około dwie trzecie wybranych projektów na 2023 r. w ramach komponentu humanitarnego koncentruje się na rozwoju. Sytuacja ta nie zmieniła się od poprzedniego programu zarządzanego przez DG ECHO. W odniesieniu do przyszłych naborów potrzeba bardziej zrównoważonego podejścia skupionego na kwestiach humanitarnych.

6. Dalsze uwagi i zalecenia

6.1. Widoczność

Jak każdy nowy samodzielny program UE, Europejski Korpus Solidarności boryka się z trudnościami związanymi z widocznością. Wśród potencjalnych uczestników funkcjonuje wiele błędnych przekonań; niezbędne jest zapewnienie jasności. Program jest mylony z programem Erasmus+ i innymi programami. Ponadto różnice między nim a innymi programami wolontariatu są często niejasne.

Pomimo początkowych niedociągnięć w jego wdrażaniu, odnotowano duże zainteresowanie nim osób młodych, zwłaszcza działaniami wolontariackimi – projekty te w pełni pochłonęły budżet.

Po dwóch latach funkcjonowania programu można by poprawić jego zdolność do wspierania młodzieży w jej działaniach. Na wolontariat długoterminowy, który jest bardziej kosztowny, jest większe zapotrzebowanie, a na wolontariat krótkoterminowy (projekty solidarnościowe) – mniejsze.

Konieczna jest poprawa promocji i działań informacyjnych dotyczących programu i dodatkowych korzyści z niego płynących, na przykład za pośrednictwem ukierunkowanych kampanii krajowych poświęconych Europejskiemu Korpusowi Solidarności, samodzielnemu programowi i realizowanym w jego ramach działaniom, takim jak wolontariat i projekty solidarnościowe, w celu zapewnienia powszechnej rozpoznawalności, podobnie jak w przypadku programu Erasmus+.

Należy poprawić widoczność działań krótkoterminowych i zatwierdzać je we współpracy z KE, agencjami krajowymi i organizacjami wolontariackimi.

Sposobem na zwiększenie widoczności byłoby ustanowienie roku 2025 Europejskim Rokiem Wolontariatu zgodnie z sugestią wyrażoną podczas Konferencji w sprawie przyszłości Europy i przez różne organizacje. Inicjatywa ta wzmocniłaby ukierunkowanie na wolontariat oraz aktywne zaangażowanie obywatelskie i zwiększyłaby świadomość na temat programu.

6.2. Budżet

Europejski Korpus Solidarności to wciąż program nowy. Z własnym budżetem w wysokości ponad 1 mld EUR w WRF na lata 2021–2027 ma on stosunkowo niewielką skalę w porównaniu z budżetem programu Erasmus+. Mimo to uczestnictwo w Europejskim Korpusie Solidarności przekroczyło pierwotne oczekiwania i niezbędne jest odpowiednie finansowanie.

Profil budżetu całkowitego na lata 2021–2027 w wysokości 1 033 mld EUR jest stosunkowo liniowy i płaski. Przy maksymalnie 20 % przeznaczonych na wolontariat krajowy orientacyjny podział budżetu wyniesie 94 % na wolontariat i projekty solidarnościowe oraz 6 % na wolontariat w ramach Korpusu Pomocy Humanitarnej. Te wskazania dotyczące linii budżetowych są faktycznie realizowane.

W pierwszych dwóch latach wykonania budżetu napotkano szereg wyzwań: późne przyjęcie podstawy prawnej programu, pandemia COVID-19, zbrojna napaść Rosji na Ukrainę oraz wysoka inflacja w UE.

Wspólnym wnioskiem wszystkich agencji krajowych, organizacji wolontariackich i innych zainteresowanych stron było zwiększenie rocznego budżetu, kieszonkowego i innych wydatków budżetowych w celu zapewnienia wystarczających środków finansowych na zarządzanie programem.

Według badania tylko 30 % agencji krajowych jest zadowolonych z budżetu całkowitego dostępnego w ich kraju, podczas gdy pozostałe są ani zadowolone, ani niezadowolone (20 %), raczej niezadowolone (25 %) lub bardzo niezadowolone (25 %). Informacje zwrotne od szerszego grona zainteresowanych stron były stosunkowo negatywne.

Najpilniejszą kwestią jest zatem zwiększenie budżetu przeznaczonego na program. Jest oczywiste, że w ramach obecnego budżetu i przewidzianych w nim stawek ryczałtowych nie da się zaspokoić wysokiego zapotrzebowania na bardziej kosztowne działania długoterminowe ani pokryć cen rosnących z powodu inflacji i innych aspektów budżetowych programu.

W związku z tą sytuacją wprowadzono przegląd kosztów jednostkowych dla dotacji na 2023 r., co należy przyjąć z dużym zadowoleniem. Tendencja w zakresie stawek ryczałtowych w kolejnych latach nadal pozostaje jednak problemem. Konieczne jest zapewnienie czegoś więcej niż wprowadzone stawki ryczałtowe na wsparcie organizacyjne i kieszonkowe, zwłaszcza w świetle rosnącej inflacji.

Dostępne dane z pierwszych dwóch lat obecnego okresu programowania wskazują na bardzo wysoki popyt i 100 % wskaźnik absorpcji związany z wysokim poziomem popytu nadmiarowego. Nawet rok 2022, z dodatkową kwotą 3 mln EUR na działania w ramach Europejskiego Roku Młodzieży, zakończył się stuprocentowym wykonaniem budżetu w zakresie zobowiązań. Pierwszych wyników dotyczących płatności można się spodziewać pod koniec 2023 r.

Liczba osób, które mogą otrzymać wsparcie w ramach dostępnego budżetu, jest niższa niż przewidywano. Jest to spowodowane przede wszystkim nierównym podziałem na działania krótkoterminowe i długoterminowe (zob. 4, 6.1.), biorąc pod uwagę, że działania krótkoterminowe (od 2 tygodni do 2 miesięcy) kosztują średnio około 8 do 10 razy mniej niż dłuższe działania związane z mobilnością.

Pożądane byłoby zapewnienie posiadaczom znaków regularnego finansowania do celów planowania długoterminowego, ponieważ organizacje muszą mieć zapewnione bezpieczeństwo finansowe, na przykład w postaci stałych zobowiązań lub kwot na kilka lat.

Niezbędne są dalsze dane na temat obecnego pułapu finansowania kosztów koordynacji dla organizacji. Zainteresowane strony zwróciły się o zwiększenie obecnego maksymalnego

limitu finansowania, aby program był bardziej atrakcyjny dla większych organizacji i sieci.

Ponadto postulowały również, aby istniała minimalna kwota, którą organizacje przyjmujące płacą swoim organizacjom partnerskim/wysyłającym, na przykład w celu zorganizowania przygotowań, szkoleń lub innych działań.

Istnieje wyraźna potrzeba wprowadzenia bardziej scentralizowanych zaproszeń do składania wniosków, aby wykorzystać potencjał europejskich organizacji i sieci w ramach programu. Organizacje te zaapelowały o specjalne scentralizowane dotacje zarządzane przez EACEA dla siebie i swoich sieci, aby mogły ubiegać się o udział w indywidualnych projektach wolontariatu i projektach solidarnościowych. Organizacje i sieci tego rodzaju, które mają charakter ogólnoeuropejski, nie powinny musieć udowadniać swojego lokalnego wpływu w ramach scentralizowanych wniosków o udzielenie dotacji.

Pomiędzy agencjami krajowymi istnieją rozbieżności w sposobie rozpatrywania wniosków, co dodatkowo przyczynia się do problemów budżetowych. Należy ponadto zapewnić większą elastyczność w drodze umożliwienia agencjom krajowym przenoszenia niewykorzystanych środków w ramach ograniczeń nałożonych rozporządzeniami finansowymi.

Ogólnie rzecz biorąc, nie ulega wątpliwości, że program wymaga odpowiedniego finansowania, aby zapewnić przyjęcie dużej liczby uczestników oraz wzmocnić działania i zwiększyć wsparcie w jego ramach.

7. Podsumowanie

Po zaledwie trzech latach wdrażania istotne jest skupienie się na monitorowaniu, uwzględnianiu problemów i ocenie pierwszych wyników. Europejski Korpus Solidarności to wyjątkowy europejski program wolontariatu i projektów solidarnościowych. Jest on również stosunkowo nowy i jako taki wykazuje szereg niedociągnięć w kilku obszarach.

Jest jednak zbyt wcześnie, aby ocenić wdrażanie i wyniki całego okresu programowania 2021–2027. Zbliżający się przegląd śródokresowy WRF ma zostać sfinalizowany do końca 2024 r. i powinien obejmować wyżej wymienione problematyczne obszary programu oraz odpowiednie rozwiązania z nimi związane, a we wszystkich tych kwestiach należy konsultować się ze wszystkimi zainteresowanymi stronami.

W perspektywie kolejnego okresu programowania należy również rozważyć kilka nowych aspektów, takich jak możliwość łączenia i dopasowywania wolontariatu, wolontariat online i mieszany, bardziej włączające i elastyczne oraz mniej zbiurokratyzowane podejście.

Europejski Korpus Solidarności może stać się najbardziej skutecznym unijnym narzędziem solidarności i wolontariatu. Bezwzględnie zatem będzie potrzebować wystarczającego budżetu, aby sprostać oczekiwaniom i zapotrzebowaniu.

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie wdrażania programu „Europejski Korpus Solidarności” na lata 2021–2027 (2023/2018(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 165 ust. 4, art. 166 ust. 4 i art. 214 ust. 5,

– uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej,

– uwzględniając Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych ratyfikowaną przez UE w 2010 r.,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/888 z dnia 20 maja 2021 r. ustanawiające program „Europejski Korpus Solidarności” oraz uchylające rozporządzenia (UE) 2018/1475 i (UE) nr 375/2014[1],

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/817 z 20 maja 2021 r. ustanawiające „Erasmus+”: unijny program na rzecz kształcenia i szkolenia, młodzieży i sportu oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1288/2013[2] („Erasmus+”),

– uwzględniając wytyczne dotyczące wdrażania strategii na rzecz włączenia społecznego i różnorodności w ramach programów Erasmus+ i „Europejski Korpus Solidarności”, opublikowane 29 kwietnia 2021 r.,

– uwzględniając zalecenie Rady z dnia 5 kwietnia 2022 r. w sprawie mobilności młodych wolontariuszy w Unii Europejskiej[3],

– uwzględniając rezolucję Rady i przedstawicieli państw członkowskich zebranych w Radzie z 5 czerwca 2019 r. w sprawie ustanowienia wytycznych co do zarządzania unijnym dialogiem młodzieżowym – Strategia Unii Europejskiej na rzecz młodzieży na lata 2019–2027[4],

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 11 grudnia 2019 r. zatytułowany „Europejski Zielony Ład” (COM(2019)0640),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 5 marca 2020 r. zatytułowany „Unia równości: Strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025” (COM(2020)0152),

– uwzględniając komunikat Komisji z 1 lipca 2020 r. zatytułowany „Europejski program na rzecz umiejętności służący zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości

[1] Dz.U. L 202 z 8.6.2021, s. 32.
[2] Dz.U. L 189 z 28.5.2021, s. 1.
[3] Dz.U. C 157 z 11.4.2022, s. 1.
[4] Dz.U. C 189 z 5.6.2019, s. 1.

społecznej i odporności” (COM(2020)0274),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 18 września 2020 r. zatytułowany „Unia równości: Unijny plan działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025” (COM(2020)0565),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 30 września 2020 r. zatytułowany „Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej na lata 2021–2027 – Nowe podejście do kształcenia i szkolenia w epoce cyfrowej” (COM(2020)0624),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 30 września 2020 r. w sprawie utworzenia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r. (COM(2020)0625),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 24 listopada 2011 r. zatytułowany „Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027” (COM(2020)0758),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 3 grudnia 2020 r. w sprawie europejskiego planu działania na rzecz demokracji (COM(2020)0790),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 4 marca 2021 r. zatytułowany „Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych” (COM(2021)0102),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 24 marca 2021 r. zatytułowany „Strategia UE na rzecz praw dziecka” (COM(2021)0142),

– uwzględniając decyzję Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2316 z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie Europejskiego Roku Młodzieży (2022)[5],

– uwzględniając decyzję Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/936 z dnia 10 maja 2023 r. w sprawie Europejskiego Roku Umiejętności[6]**,**

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 września 2020 r. w sprawie skutecznych środków ekologizacji programów Erasmus+ i Kreatywna Europa oraz Europejskiego Korpusu Solidarności[7],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 10 lutego 2021 r. w sprawie wpływu COVID-19 na młodzież i sport[8],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 6 kwietnia 2022 r. w sprawie realizacji działań w zakresie edukacji obywatelskiej[9],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 19 maja 2022 r. w sprawie utworzenia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r. – mikropoświadczenia, indywidualne rachunki szkoleniowe i uczenie się na rzecz zrównoważonego środowiska[10],

[5] Dz.U. L 462 z 28.12.2021, s. 1.
[6] Dz.U. L 125 z 11.5.2023, s. 1.
[7] Dz.U. C 385 z 22.9.2021, s. 2.
[8] Dz.U. C 465 z 17.11.2021, s. 82.
[9] Dz.U. C 434 z 15.11.2022, s. 31.
[10] Dz.U. C 479 z 16.12.2022, s. 65.

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 23 czerwca 2022 r. w sprawie wdrażania środków włączenia społecznego w programie Erasmus+ w latach 2014–2020[11],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 września 2022 r. w sprawie wpływu zawieszenia działalności edukacyjnej, kulturalnej, młodzieżowej i sportowej w związku z COVID-19 na dzieci i młodzież w UE[12],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 24 listopada 2022 r. w sprawie spuścizny Europejskiego Roku Młodzieży 2022[13],

– uwzględniając art. 54 Regulaminu oraz art. 1 ust. 1 lit. e) i załącznik 3 do decyzji Konferencji Przewodniczących z 12 grudnia 2002 r. dotyczącej procedury udzielania zgody na sporządzenie sprawozdań z własnej inicjatywy,

– uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Rozwoju,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Kultury i Edukacji (A9-0000/2023),

A. mając na uwadze, że Europejski Korpus Solidarności jest niezależnym programem, którego założeniem jest dawanie osobom młodym nowych możliwości podejmowania wolontariatu w dziedzinach solidarnościowych oraz opracowywania i rozwijania projektów solidarnościowych-;

B. mając na uwadze, że działania solidarnościowe powinny mieć potencjalną europejską wartość dodaną, korzystnie wpływać na społeczności oraz sprzyjać rozwojowi osobistemu, edukacyjnemu, społecznemu, obywatelskiemu i zawodowemu uczestników; mając na uwadze, że wolontariat, zarówno w Unii jak i poza nią, oferuje wartościowe doświadczenie w kontekście uczenia się pozaformalnego i nieformalnego;

C. mając na uwadze, że skutki pandemii COVID-19 nie wpłynęły na zainteresowanie programem, ale raczej uwydatniły jego potencjał i dowiodły znaczenia zaangażowania osób młodych w terenie w działania solidarnościowe, w tym w wolontariat mieszany;

D. mając na uwadze, że Europejski Korpus Solidarności umożliwił zmianę orientacji działań w kierunku wsparcia dla osób uciekających z Ukrainy oraz że wprowadzono w jego ramach specjalne działania polityczne mające przyczynić się do pomocy ukraińskim uchodźcom;

E. mając na uwadze, że środki zapewniające jakość i wsparcie mają zasadnicze znaczenie dla prowadzenia działań wolontariackich o wysokiej jakości; mając na uwadze, że środki te napotykają liczne trudności; mając na uwadze, że skuteczne i efektywne narzędzia mają zasadnicze znaczenie dla wdrażania programu;

F. mając na uwadze, że widoczność programu jest nadal stosunkowo niska; mając na uwadze, że Europejski Rok Młodzieży 2022 okazał się wyjątkową okazją do poprawy widoczności programu;

G. mając na uwadze, że zgodnie z zamierzeniem program ma zapewnić możliwości co

[11] Dz.U. C 32 z 27.1.2023, s. 58.
[12] Dz.U. C 125 z 5.4.2023, s. 44.
[13] Dz.U. C 167 z 11.5.2023, s. 83.

najmniej 185 755 osobom młodym do 2027 r. oraz że do tej pory przyznano finansowanie prawie 43 000 osób młodych spośród niemal 80 000, które złożyły wnioski; mając na uwadze, że 85 % uczestników Europejskiego Korpusu Solidarności wnioskuje o udział w wolontariacie długoterminowym, w porównaniu z początkowymi szacunkami wynoszącymi 65 % w przypadku wolontariatu długoterminowego i 35 % w przypadku wolontariatu krótkoterminowego;

H. mając na uwadze, że jednym z najważniejszych priorytetów polityki jest włączanie w działania osób młodych o mniejszych szansach; mając na uwadze, że w latach 2021–2022 do kategorii tej należało łącznie 14 060 uczestników, z których 8 622 otrzymało miejsca w charakterze wolontariuszy indywidualnych, a 5 438 w zespołach wolontariuszy;

I. mając na uwadze, że duże zainteresowanie programem przewyższa przeznaczone na niego środki finansowe, a to znacząco wpływa na udział osób młodych i liczbę projektów, na które przyznawane jest dofinansowanie;

J. mając na uwadze, że budżet całkowity w wysokości 1 033 mld EUR na lata 2021-2027 ma charakter ryczałtowy i nie pozwala sprostać dużemu zapotrzebowaniu, rosnącym kosztom utrzymania, inflacji i innym wyzwaniom;

1. przypomina Komisji, państwom członkowskim, agencjom krajowym i organizacjom wolontariackim o potrzebie wdrażania i rozwijania programu „Europejski Korpus Solidarności” zgodnie z przewidzianymi w jego ramach środkami i działaniami, przy jednoczesnym dążeniu do uproszczenia procedur i zwiększenia widoczności programu;

2. wzywa Komisję i agencje krajowe, aby zintensyfikowały regularną wymianę najlepszych praktyk, pogłębiły wspólne rozumienie procedur programu, zacieśniły współpracę i usprawniły promocję programu; podkreśla, że wszystkie zainteresowane strony powinny brać udział w regularnych konsultacjach w kwestiach z zakresu ich kompetencji;

3. wzywa Komisję, państwa członkowskie, agencje krajowe i zaangażowane organizacje do pomocy w szerzeniu wiedzy na temat programu i jego poszczególnych komponentów, do dalszego budowania jego marki i docierania do większej liczby osób młodych, zwłaszcza tych o mniejszych szansach;

4. uważa, że zbliżająca się 10. rocznica programu w 2026 r. oraz możliwość ogłoszenia 2025 r. Europejskim Rokiem Wolontariatu powinny jeszcze bardziej zwiększyć widoczność wolontariatu i możliwości aktywnego zaangażowania młodzieży;

5. zwraca uwagę, że projekty solidarnościowe cieszą się mniejszym zainteresowaniem i są mniej widoczne, co skutkuje nierównym podziałem budżetu; wzywa Komisję, agencje krajowe i organizacje wolontariackie do propagowania działań krótkoterminowych;

6. zwraca uwagę, że potrzeby osób młodych i tendencje społeczne się zmieniają; zachęca Komisję do zbadania i opracowania nowych form wolontariatu na następny okres programowania, takich jak wolontariat w niepełnym wymiarze godzin, wolontariat wirtualny lub wolontariat mieszany, oraz do zapewnienia uczestnikom i organizacjom wystarczającego budżetu;

7. uważa, że dla osób młodych o mniejszych szansach szczególnie ważne są działania w kraju; wzywa Komisję, aby obniżyła granicę wieku i obowiązkową minimalną liczbę pięciu uczestników na projekt solidarnościowy w odniesieniu do działań krajowych w następnym okresie programowania, idąc za przykładem działań na rzecz uczestnictwa młodzieży w programie Erasmus+;

8. zdaje sobie sprawę, że organizacje wspierające mają zasadnicze znaczenie dla przygotowania wolontariuszy, ale odnotowuje, że ich rola pozostaje niejasna; wzywa Komisję do uznania i wzmocnienia szczególnej, wspierającej roli organizacji uczestniczących w drodze zapewnienia im zachęt finansowych i wprowadzenia ich obowiązkowego udziału w działaniach wolontariackich;

9. z zadowoleniem odnosi się do włączającego charakteru programu i wytycznych dotyczących wdrażania strategii włączenia społecznego i różnorodności realizowanej w jego ramach; wzywa Komisję, aby rozważyła przyjęcie bardziej elastycznego i sprzyjającego włączeniu społecznemu podejścia do wolontariatu indywidualnego, umożliwiającego uczestnikom łączenie i dopasowywanie krajów, obszarów działalności i doświadczeń, aby program był bardziej integracyjny;

10. wzywa Komisję do dopilnowania, aby narzędzia i systemy cyfrowe wykorzystywane obecnie do zarządzania programem i jego wdrażania działały prawidłowo i w sposób, który zapewnia pełne wykorzystanie ich potencjału, oraz zwraca się do Komisji o niezwłoczne rozwiązanie utrzymujących się poważnych problemów z narzędziami informatycznymi Europejskiego Korpusu Solidarności, które stanowią istotną przeszkodę nie tylko dla udziału mniejszych organizacji i osób młodych o mniejszych szansach, ale i dla udziału wszystkich innych kategorii beneficjentów; apeluje, by Komisja ułatwiła proces tworzenia narzędzi informatycznych i udostępniała go wszystkim grupom oraz by testowała narzędzia informatyczne na wystarczająco dużą skalę przed ich dalszym wdrożeniem; zauważa, że w przypadku programu Erasmus+ i innych programów finansowanych przez UE napotkano podobne problemy związane z narzędziami informatycznymi;

11. wzywa Komisję, aby poprawiła jakość i ilość wsparcia językowego online dla uczestników, wprowadziła lepsze narzędzia do sortowania i filtrowania do systemu administracji i wsparcia pośrednictwa, uprościła i skróciła proces ubiegania się o nowy znak jakości, wyznaczała częstsze terminy ponownej akredytacji oraz ograniczyła czas i obciążenia administracyjne związane z ponowną akredytacją;

12. wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby ułatwiły rozszerzenie wzajemnego uznawania efektów uczenia się w ramach wolontariatu dzięki rejestrowaniu ich w Europass i zachęcaniu instytucji szkolnictwa wyższego do przyznawania punktów w ramach europejskiego systemu transferu i akumulacji punktów (ECTS) za działania wolontariackie;

13. wzywa Komisję i państwa członkowskie do wprowadzenia specjalnej kategorii wiz dla uczestników Europejskiego Korpusu Solidarności z krajów nienależących do strefy Schengen, ponieważ organizacje przyjmujące nie mogą im pomóc w uzyskaniu wizy;

14. apeluje, aby Komisja i państwa członkowskie zapewniły Europejskiemu Korpusowi Solidarności odpowiedni budżet, który pozwoli odpowiedzieć na rosnące zainteresowanie programem i sprostać nieoczekiwanym wyzwaniom, takim jak wzrost

inflacji i kosztów utrzymania;

15. wzywa Komisję do zajęcia się innymi kwestiami budżetowymi, takimi jak rozbieżności między agencjami krajowymi w rozpatrywaniu wniosków, w drodze ustanowienia specjalnych scentralizowanych dotacji, zarządzanych przez Europejską Agencję Wykonawczą ds. Edukacji i Kultury i przeznaczonych na indywidualne projekty wolontariatu i projekty solidarnościowe dla europejskich organizacji i sieci, w drodze zalecenia minimalnej kwoty wypłacanej przez organizacje przyjmujące ich organizacjom partnerskim i wspierającym, w drodze zniesienia lub zwiększenia obecnego pułapu finansowania kosztów koordynacji oraz w drodze zapewnienia regularnego finansowania dla posiadaczy znaków jakości na potrzeby długoterminowego planowania finansowego; uważa, że środki te pomogą organizacjom i agencjom krajowym zapewnić więcej możliwości i wykorzystać potencjał programu;

16. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, agencjom krajowym i organizacjom wolontariackim.

ZAŁĄCZNIK: WYKAZ PODMIOTÓW LUB OSÓB, OD KTÓRYCH SPRAWOZDAWCZYNI OTRZYMAŁA INFORMACJE

Poniższy wykaz sporządzono na zasadzie pełnej dobrowolności na wyłączną odpowiedzialność sprawozdawczyni. Przy sporządzaniu projektu sprawozdania sprawozdawczyni otrzymała informacje od następujących podmiotów lub osób:

Podmiot lub osoba
Europejskie Centrum Wolontariatu
Sieć Europejskich Organizacji Wolontariackich
Europejskie Forum Młodzieży
Erasmus Student Network
SALTO-YOUTH
Czeska Krajowa Agencja ds. Międzynarodowych Badań Naukowych i Edukacji
JUGEND für Europa, niemiecka agencja krajowa
Wolontariat Gdańsk
Compagnons Batisseurs
The Ecumenical Diaconal Year Network
COMECE